

EUROOPA INIMÕIGUSTE KOHTU LAHENDITE LÜHIÜLEVAADE¹ 27.02.2023 – 03.03.2023

2. märts 2023

Croatian Radio-Television vs. Horvaatia (nr 52132/19 ja 19 muud taotlust) - õiglase kohtupidamine
Artiklid 6 ja 34

Asjaolud

Kaebaja on üleriigiline raadio- ja teleringhäälinguasutus. Kui kaebaja avastas, et töötaja A.K. maksis tema nimel tasu 176 isikule tõlketeenuste eest, mida nad polnud kunagi kaebajale osutanud, esitas kaebaja nende isikute vastu rohkem kui 100 tsiviilhagi, et saada tagasi alusetult rikastumine. Ligikaudu pooltes nendes menetlustest tegid kohtud otsuse kaebaja kasuks ning teistes menetlustes tehti otsused kaebaja kahjuks. Käesolev juhtum puudutab 20 otsust, mis tehti kaebaja kahjuks.

Kaebaja esitas ülemkohtule erakorralised kaebused kõigis nendes 20. kohtuasjas. Ühel juhul tunnistati tema kaebus vastuvõetavaks, kuid jäeti sisuliselt rahuldamata. Ülejäänud kaebused tunnistati vastuvõetamatuks, kuna tõstatatud punktid ei olnud seaduse ühetaolise kohaldamise tagamiseks olulised. Lisaks tunnistas konstitutsioonikohus kaebaja põhiseaduslikud kaebused igal juhul vastuvõetamatuks, kuna leidis, et kaebaja ei ole piisavalt sõltumatu riigist, et teda saaks pidada põhiseaduslike õiguste kandjaks.

Mitmetes teistes samadest sündmustest tulenevates kohtuasjades, milles siseriiklikud kohtud olid teinud otsuse kaebaja kasuks, lubas ülemkohus kostjatel esitada erakorralisi või tavalisi kaebusi. Seejärel tühistas ülemkohus vaidlustatud kohtuotsused ja saatis asjad tagasi esimese astme kohtutele, kuna alama astme kohtud ei olnud suutnud tuvastada mõningaid olulisi asjaolusid.

EIK-sse pöördudes leiab kaebaja, et on toimunud artikkel 6-1 rikkumine, sest nendes 20-s vaidlusaluses otsuses olid Zagrebi maakohus ja Pula maakohus teinud vastuolulised otsused, kuna sarnaste asjaoludega asjades olid teised maakohtud teinud otsused kaebaja kasuks. Lisaks kaebab kaebaja selle üle, et ülemkohus ei võtnud tema kaebusi menetlusse, kuigi ülemkohus oleks saanud sellega ühtlustada madalamate astmete kohtupraktikat.

EIK seisukohad

Artikkel 34

Peamine küsimus oli selles, kas kaebaja kvalifitseerus „vabaühenduseks“ artikli 34 tähenduses, mis annab talle seega õiguse esitada individuaalkaebus. EIK vastas sellele jaatavalt.

EIK märkis, et kaebaja ei kasutanud valitsuslikke volitusi ega olnud asutatud avaliku halduse eesmärgil. Kaebaja pakkus avalikku teenust, mis seisnes teatud arvu üleriigiliste televisiooni- ja raadiokanalite haldamises. Kogu tema tegevus oli ta allunud tavakohtute jurisdiktsioonile, välja arvatud tema pädevus võtta vastu alamaid õigusakte, mille vastavust põhiseadusele ja seadustele kontrollisid halduskohtud. EIK leidis, et sellel ei olnud aga määravat tähtsust.

Lisaks ei kuulunud kaebaja muu hulgas Horvaatia raadiotelevisiooniseaduses sätestatud avaliku teenuse nõuete piires riigi egiidi alla. Kaebaja tegutses sõltumatu reguleeriva asutuse kontrolli all, tal ei olnud tele- ega raadioringhäälingu monopoli ning ta tegutses konkurentsile avatud sektoris, mis oli oluline tegur. Asjaolu, et kaebaja sõltus suuresti avalikest vahenditest – tema tegevust rahastati igakuisest litsentsi (kasutaja) tasust, mille ta ise määras – ei olnud määrav kriteerium. Sellest lähtuvalt

¹ Lühiülelaates kajastatud lahendite valiku aluseks on EIK enda otsingumootoris avaldatud Legal Summary'd.

oli seadusandja välja töötanud raamistiku, mille eesmärk oli tagada institutsiooni toimetuslik sõltumatus ja institutsiooniline autonoomia. Seetõttu ei saa väita, et kaebaja oleks olnud „valitsuse kontrolli all“.

Artikkel 6-1

Erinevus, mille üle kaebaja kaebas, seisnes erinevate siseriiklike kohtute poolt erinevas materiaaõiguse kohaldamises. EIK nentis, et erinevused siseriiklike kohtute praktikas eksisteerisid ajal, mil käesolevate asjade teise astme kohtud võtsid vastu oma otsused kaebaja suhtes.

Samas märkis EIK, et ülemkohus oli teistes kohtuasjades, milles ta oli lubanud kostjatel esitada erakorralisi või tavalisi kaebusi, üksikasjalikult välja toonud asjakohased õigusküsimused, mida tuli uurida alusetu rikastumise juhtumite korral A.K. käitumisest. Kuna madalama astme kohtud ei olnud neid küsimusi käsitleanud ja seega ei olnud tuvastanud kõiki olulisi asjaolusid, siis saatis ülemkohus seejärel kohtuasjad esimese astme kohtutele tagasi, kuna ta ei saanud neid asjaolusid ise tuvastada. Pealegi oli ülemkohus ühes käesolevas asjas leidnud, et madalama astme kohtud on tuvastanud kõik olulised asjaolud ja otsustas, et materiaaõigust on kohaldatud õigesti. See tähendas, et siseriikliku õigusega oli ette nähtud mehhanismid teise astme kohtute kohtupraktika vastuolude ületamiseks ja seda mehhanismi kohaldati.

Eeltoodut arvestades ei omistanud EIK erilist tähtsust väidetavatele ebakõladele ülemkohtu enda praktikas, mis ei puudutanud mitte alusetu rikastumise materiaaõiguse normide kohaldamist, vaid erakorralise kaebuse esitamise vastuvõetavuse kriteeriume. EIK leidis, et ülemkohus oli andnud asjakohased juhised, kuidas sarnaseid juhtumeid käsitleda, et saavutada seaduse ühtne kohaldamine. Kuna see oli tehtud, siis ülemkohus ei pidanud seda tegema/kordama igal edaspidisel sarnasel juhul.

Sellest tulenevalt leidis EIK ühehäälselt, et ei esine artikkel 6-1 rikkumist.

Lahendile on lisatud kolme kohtuniku ühine osaline eriarvamus.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)